KESKI-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUEEN LAUSUNTO

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027 / Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kirjallinen lausuntopyyntö / Sosiaali- ja terveysvaliokunta 9.10.2026 klo 10.30

Hyvinvointialueiden rahoitus, sosiaalihuollon uudistus, asiakasmaksut, järjestöjen rahoitus ja sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutukset

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue pitää sosiaalihuollon uudistamisen tavoitteita pääosin kannatettavina. Sosiaalihuollon asiakasprosessien sujuvoittaminen, hallinnollisen työn vähentäminen sekä ammatillisten roolien selkeyttäminen voivat lisätä toiminnan vaikuttavuutta ja mahdollistaa henkilöstöresurssien kohdentamisen nykyistä paremmin asiakastyöhön. Hyvinvointialue kuitenkin korostaa, että uudistusten onnistuminen edellyttää riittävää ja ennakoitavaa rahoitusta sekä valtakunnallista yhteensovitusta.

Hyvinvointialue on huolissaan siitä, että sosiaalihuollon lainsäädäntöuudistuksia valmistellaan tilanteessa, jossa hyvinvointialueisiin kohdistuu samanaikaisesti merkittäviä rahoituksen kiristyksiä ja säästövaatimuksia. Uudistusten vaikutusarvioissa oletetaan osin, että hallinnollisen sääntelyn keventäminen synnyttää nopeasti kustannussäästöjä. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan sosiaalihuollon kustannukset määräytyvät kuitenkin ensisijaisesti asiakkaiden palvelutarpeiden perusteella, eikä säästöjä voida saavuttaa ilman riskiä palvelujen saatavuuden, laadun tai oikea-aikaisuuden heikkenemisestä.

Hyvinvointialue katsoo, että valtion talousarvion vaikutuksia tulee arvioida kokonaisuutena. Sosiaalihuollon uudistukset, asiakasmaksujen muutokset, järjestöjen rahoituksen mahdollinen vähentyminen sekä sosiaaliturvaan kohdistuvat muutokset vaikuttavat samoihin asiakasryhmiin ja voivat yhdessä lisätä palvelutarvetta erityisesti lapsiperheissä, työikäisten palveluissa sekä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden keskuudessa. Mikäli perusturva heikkenee tai ennaltaehkäisevän tuen rakenteita samanaikaisesti kavennetaan, kasvaa riski palvelutarpeiden siirtymisestä myöhempään vaiheeseen, jolloin tarvitaan raskaampia ja kustannuksiltaan merkittävästi kalliimpia palveluja.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue painottaa erityisesti ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palveluiden merkitystä. Näiden palveluiden rinnalla järjestöjen toiminta muodostaa tärkeän osan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta. Järjestöjen rahoitukseen kohdistuvien muutosten vaikutukset tulisi arvioida osana sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisjärjestelmää, sillä järjestöt täydentävät julkisia palveluita sekä tukevat asiakkaiden osallisuutta, arjen toimintakykyä ja varhaista ongelmien tunnistamista. Järjestötoiminnan heikkeneminen voi lisätä julkisten palvelujen kuormitusta pitkällä aikavälillä.

Hyvinvointialue korostaa, että hyvinvointialueiden rahoituksen tulee vastata niille lainsäädännössä asetettuja tehtäviä ja velvoitteita. Säästötoimenpiteiden toteuttaminen ei saa vaarantaa perustuslain mukaista oikeutta riittäviin sosiaalipalveluihin eikä lisätä alueellista eriarvoisuutta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää uudistusten yhteisvaikutusten seurantaan, jotta voidaan tunnistaa mahdolliset palvelutarpeiden kasvuun, köyhyyteen, syrjäytymiseen sekä lasten ja perheiden hyvinvointiin kohdistuvat vaikutukset riittävän varhaisessa vaiheessa.

Yhteenvetona Keski-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että sosiaalihuollon uudistuksia, hyvinvointialueiden rahoitusta, asiakasmaksuja, järjestöjen toimintaedellytyksiä sekä sosiaaliturvamuutoksia tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Uudistusten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittävää rahoitusta, pitkäjänteistä toimeenpanoa sekä vaikutusten systemaattista arviointia. Muutoin riskinä on palvelutarpeiden kasautuminen, kustannusten siirtyminen myöhempiin palveluihin sekä hyvinvointierojen lisääntyminen.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue